

INTERNATIONAL YOUTH FOUNDATION SERIES

Succese ale implicării tinerilor în Balcani

de Cathryn L. Thorup și Sheila Kinkade

Cuvânt înainte de Erion Veliaj

- 2005 -

Despre autori:

Dr. Cathryn L. Thorup

Cathryn L. Thorup este consultant în dezvoltare internațională, la Wildhaven Consulting, Senior Fellow la International Youth Foundation, și Learning and Dissemination Specialist pentru EQUIP3/Youth Trust. Fost lector la Johns Hopkins University, în prezent predă la Universitatea Maine, Farmington. Înainte de a deveni vicepreședinte pe probleme de educație și evaluare la International Youth Foundation (Fundația Internațională pentru Tineret), Dr. Thorup a lucrat timp de șase ani la U.S. Agency for International Development (USAID), unde a condus Biroul de Parteneriate pentru Dezvoltare și a fost coordonator la Agenția New Partnerships Initiative (NPI). Specialist în construirea de parteneriate între guvern, sectorul de afaceri și sectorul neguvernamental, Dr. Thorup a lucrat ca Senior Summit Liaison for Non-Governmental Actors la National Security Council (Consiliul Național de Securitate). Dr. Thorup a obținut titlul de doctor și masteratul în științe politice la Universitatea Harvard, M. Sc. în istorie economică la London School of Economics, și licența în Relații Internaționale la El Colegio de México. A publicat în domeniul politicii externe a Statelor Unite, și în cel al problemelor de dezvoltare internațională.

Sheila Kinkade

Sheila Kinkade este scriitoare și consultant în comunicare, și ajută organizațiile non-profit să “își spună povestea”. Fiind pasionată de stilul documentar și al narațiunii, Sheila Kinkade analizează activitatea organizațiilor non-profit prin intermediul celor cărora aceste organizații se adresează. Absolventă a Facultății de Jurnalism a Universității Columbia, a petrecut mai mult de zece ani în crearea de programe internaționale pentru tineri și în mediatizarea nevoilor tinerilor. Sheila Kinkade este autoarea a două cărți pentru copii, și este co-autoare la *What Works in Youth Media: Case Studies from Around the World* (2003).

Proiectul *What Works in Youth Engagement in the Balkans* a fost posibil prin sprijinul acordat de către *Regional Services Center-Budapest, U.S. Agency for International Development*, sub condițiile stipulate de grantul Nr. 194-A-00-02-00102-00 pentru Fundația Internațională de Tineret (*International Youth Foundation*). Opiniile exprimate în acest raport aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția *U.S. Agency for International Development* (USAID)

©2005. International Youth Foundation. All rights reserved. Parts of this report may be quoted as long as the author(s) and IYF are duly recognized. No part of this publication may be reproduced or transmitted for commercial purposes without prior permission from the International Youth Foundation.

“În lipsa împărtășirii unor valori morale bine înrădăcinate și a împărțirii obligațiilor, nici legea, nici guvernul democratic și nici măcar economia de piață nu vor funcționa în mod corespunzător.”

Vaclav Havel, fost președinte al Republicii Cehe (1)

“Pentru a crește responsabilitatea, tinerii trebuie să aibă responsabilitate. Pentru a învăța să le pese, ei au nevoie să își exerseze actele de ajutorare” (2)

Thomas Lickona,
Psiholog și Profesor de Educație la *The State University of New York*

“Neimplicându-te, accepți lucrurile așa cum sunt...(3)
Participant IMPACT, *România*

CUPRINS:

Cuvânt înainte de Erion Veliaj
Introducere

Participarea Tinerilor: Descrierea programelor

Albania

- Balkans Youth Link–Albania (BYL-A), Tirana
- Young Artists of Stage Association (SHARS), Tirana

Bosnia-Herzegovina

- Democracy Center Nove Nade (“New Hopes”), Bihać
- Zemlja Dece, Tuzla

Croația

- Volunteer’s Centre Zagreb (VCZ), Zagreb

Kosovo

- INTEGRA NGO, Prishtina
- IRC Youth Center, Prizren
- NGO Future, Gračanica

Macedonia

- Aureola, Struga
- Youth Educational Forum (YEF), Skopje

Moldova

- Child Rights Information Center (CRIC), Chișinău

Munte negru

- Association for Democratic Prosperity–ZID (ADP-ZID), Podgorica
- Association for Equality and Tolerance (AET), Podgorica

România

- New Horizons Foundation, Lupeni
- Youth Association for Education, Leadership, Information and Ecology (Atelier), Brașov

Serbia

- Cultural Center DamaD, Novi Pazar

Lecții învățate
Mai departe încotro?

Anexa A: Surse

Anexa B: Criterii de evaluare a unui proiect
de serviciu în programul IMPACT

Anexa C: Situația tinerilor în afara școlii, în Balcani

Cuvânt înainte

Schimbările rapide care au loc în lume - expansiunea democrației, dezvoltarea societății civile, avântul Internet-ului, și progresele în domeniul comunicațiilor - facilitează accesul tinerilor la participare în comunități. Un număr tot mai mare de tineri descoperă relația lor cu contextul global. Având nevoie de puțin mai mult decât un telefon mobil, tinerii pot mobiliza sute de oameni pentru a lua parte în diferite activități.

Având nevoie de puțin mai mult decât un telefon mobil, tinerii pot mobiliza sute de oameni pentru a lua parte în diferite activități.

Ca rezultat al acestor schimbări, tinerii descoperă noi energii care le canalizează atitudinile civice și le reînnoiesc sentimentul de apartenență. Un exemplu îl constituie activitatea tinerilor din Belarus, Georgia, Kyrgyzstan, Ucraina și Zimbabwe, care sunt confrunțați cu probleme sociale acute și cu corupția la nivelul elitelor. Ei constituie un model pentru alți cetățeni, întărind ideea că schimbările în bine sunt posibile și sunt în puterea lor.

Trăim, într-adevăr, într-o vreme a speranței, în care vechile atitudini sunt înlocuite de noi valori. Această publicație descrie speranța și posibilitățile tinerilor de a contribui la dezvoltarea regiunii balcanice. Sunt descrise șaisprezece programe care ajută tinerii să obțină încrederea, abilitățile și cunoștințele necesare pentru a induce schimbări pozitive și pentru a deveni lideri în societățile în care trăiesc.

Veți putea citi despre o organizație din Croația, condusă de tineri, care antrenează tineri din regiune în activități de voluntariat, veți citi despre un program media din Macedonia, care formează tinerii abilitați de comunicare a problemelor sociale grave din comunitățile lor, precum și despre activitatea unei organizații din Bosnia Herzegovina care implică tinerii din mediul rural în politicile locale.

Deși sunt convins că un viitor mult mai bun este posibil în Balcani, provocările sunt foarte multe. Tensiunile etnice, corupția la nivelul liderilor, sistemele educaționale neactualizate, rata ridicată a

șomajului, serviciile sanitare precare și infraționalitatea sunt în continuare domenii îngrijorătoare.

Totuși, reamintind cuvintele omului de stat britanic Edmund Burke, singurul lucru necesar pentru triumful răului este ca oamenii buni, pasionați, onești și tineri să nu facă nimic. Nu avem de ales decât să avansăm într-o direcție pozitivă. Tinerii au devenit o forță puternică a schimbării sociale în regiunea noastră, ceea ce nu poate fi decât încurajator.

Doi ani de la lansarea MJAFT!, suntem la fel de entuziasmați de munca noastră. Acțiunea civică înseamnă multă muncă, dar poate fi și distractivă.

După doi ani de la lansarea MJAFT!, suntem la fel de entuziasmați de munca noastră. Acțiunea civică înseamnă multă muncă, dar poate fi și distractivă.

Îmi amintesc că, întorcându-mă acasă, în Albania, cu doi ani în urmă, după mulți ani de muncă și studii în afara țării, m-am simțit demoralizat de starea de renunțare pe care am văzut-o la oameni, tineri și bătrâni deopotrivă. I-am auzit spunând mereu că lucrurile nu se vor schimba niciodată și că suntem sortiți să ducem niște vieți fără speranță. Acest lucru mi-a trezit interesul pentru activismul civic. Ceea ce m-a motivat a fost simpla idee că această realitate trebuie să se schimbe și se va schimba. Așa am început MJAFT!, o campanie pentru combaterea apatiei civice. În limba albaneză, MJAFT înseamnă „AJUNGE” – ajunge cu acceptarea stării de fapt, ajunge cu starea precară a educației, ajunge cu corupția politică. Acum, MJAFT a devenit o mișcare puternică, compusă în special din tineri, care își propun schimbări pe termen lung în economie, educație, sistem sanitar și mediu, pledând – de asemenea – pentru mai multă transparență și răspundere în sectorul de afaceri și guvern. Această experiență personală mi-a arătat cum este posibil să mobilizezi oamenii pentru a produce o schimbare. De cele mai multe ori, oamenii au nevoie de o viziune pe care să o urmeze și de un rol care să le fie atribuit.

Activismul civic poate fi orice, de la un caz penal împotriva oficialilor corupți, la un eveniment public care folosește umorul pentru a transmite un mesaj social puternic. După doi ani de la lansarea MJAFT!, suntem la fel de entuziasmați de munca noastră. Acțiunea civică înseamnă multă muncă, dar poate fi și distractivă. Sunt mândru de faptul că Fundația pentru Copii și Tineri din Balcani - Balkan Children and Youth Foundation (BCYF) are ca prioritate formarea de lideri în rândul tinerilor. Cincisprezece din cele șaisprezece programe descrise mai jos au primit fonduri de sprijin de la BCYF. Prin promovarea participării active a tinerilor, sperăm să formăm o generație de tineri care se simt ca o parte importantă a societății în care trăiesc, tineri care nu se vor simți excluși. De asemenea, căutăm să influențăm opinia publică în ceea ce privește capacitățile de realizare ale tinerilor. Acelor tineri care citesc această publicație, și care doresc să realizeze ceva, le transmitem sprijinul nostru. Contați pe noi pentru sprijinul activ al participării tinerilor și pentru mobilizarea altora în a face la fel. Sperăm ca în viitor să întâlnim mai mulți tineri care – asemenea celor prezentați în aceste pagini – vor avea poziții de conducere în guvern, afaceri și societatea civilă. Tinerilor din Balcani le pot spune doar atât: „Ce mai așteptați? Ridicați-vă și porniți!”

Erion Veliaj

Director Executiv al MJAFT!
Membru al Consiliului, *Balkan Children and Youth Foundation*

INTRODUCERE

21 de milioane de copii și tineri din Balcani se confruntă în prezent cu un număr mare de probleme. Mulți dintre ei au fost personal afectați de violența și distrugerea care au caracterizat acest nou secol. Cu toții sunt afectați de consecințele diviziunilor etnice, religioase și naționale de curând reactivate. Fragilitatea economică și instabilitatea regimurilor politice - urmări ale efectelor comunismului asupra inițiativei individuale - precum și conflictele permanente (4) produc o stare de nesiguranță în rândul tinerilor din regiune, vis a vis de ceea ce viitorul le rezervă. O pată de culoare în acest tablou întunecat o aduc zeci de mii de tineri din Balcani, care se implică în viața comunităților lor, deschizând astfel noi posibilități pentru ei și pentru familiile lor. Acest studiu examinează eforturile a 16 organizații ale societății civile pentru sprijinirea și activarea acestor tineri ca agenți ai schimbării sociale. (5)

Fragilitatea economică și instabilitatea regimurilor politice - urmări ale efectelor comunismului asupra inițiativei individuale – precum și conflictele permanente produc o stare de nesiguranță în rândul tinerilor din regiune, vis a vis de ceea ce viitorul le rezervă.

Pornind de la programe ce privesc dezvoltarea abilităților practice, până la programe de educație prin serviciu în folosul comunității create pentru a familiariza tinerii cu problemele cartierului lor, aceste programe împărtășesc credința în forța tinerilor de a transforma lucrurile în bine. Implicarea tinerilor este ideea de bază care conferă unitate acțiunilor lor.

Programele descrise în această publicație sunt localizate în 9 țări: Albania, Bosnia-Herzegovina, Croația, Kosovo, Macedonia, Moldova, Muntenegru, România, și Serbia.

Analiza se bazează pe vizitarea la fața locului a acestor programe, interviuri cu staff-ul și cu participanții la programe, comunicare prin e-mail și un chestionar distribuit tuturor celor 16 programe. (6) De asemenea, raportul se bazează pe deliberările efectuate de Working Group on Youth Engagement and Youth Leadership la reuniunea anuală Balkan Youth Forum (7), desfășurată în Trogir, Croația, în septembrie 2004.

Fundația pentru Copii și Tinerii din Balcani (Balkan Children and Youth Foundation - BCYF) (8) partener al International Youth Foundation (9) a jucat un rol important în implementarea acestui studiu, selectând aceste 16 programe ca exemple de activitate în regiune. (10) Toate programele descrise - cu excepția Balkans Youth Link Albania - sunt finanțate de către BCYF, în afara altor donatori, ceea ce arată preocuparea BCYF, încă de la începuturile fundației, pentru implicarea tinerilor din Balcani. (11)

Conform directorului executiv al organizației, Agon Demjaha, “BCYF a contribuit la eforturile de a implica activ tinerii în comunitățile lor, transformând în același timp atitudinile sociale în ceea ce privește posibilitatea tinerilor de a se realiza.” (12)

Activarea tinerilor înseamnă “implicarea tinerilor în deciziile care le afectează viețile și care afectează bunăstarea comunității.” (13) Acest studiu intenționează - în loc de o descriere amănunțită a câtorva programe - să ofere o viziune largă asupra unei multitudini de abordări ale implicării tinerilor din regiunea balcanică.

Participarea este esențială în construirea unei societăți civile democratice. Implicarea – capacitatea de a lua parte și de a influența acțiunea – este ceva ce tinerii trebuie să practice. Ei nu trebuie să aștepte viitorul pentru a contribui la societate, ci pot face aceasta acum și astfel pot schimba viitorul...

Unele dintre aceste șaisprezece programe vizează implicarea tinerilor în procesul politic, în timp ce altele oferă tinerilor oportunități de a lua parte în activități în folosul comunității, sau activități de educație prin serviciu în folosul comunității.

Dintre programele preocupate în mod explicit de acțiunea civică, unele se concentrează pe prezentarea la vot, sau protecția drepturilor, altele vizează dezvoltarea în rândul tinerilor a valorilor și competențelor civice, necesare democrației.

Multe dintre programele descrise s-au dezvoltat în timp. O parte dintre ele au început de la simpla dorință de a lua tinerii de pe stradă prin a le oferi activități plăcute și distractive. În timp, oferta inițială de activități ocupaționale și sportive a fost îmbogățită prin cursuri de limbi străine, cursuri de calculator, cursuri pentru scrierea unui CV. Astfel, unele organizații au început să ofere membrilor lor informații despre probleme sociale, alături de posibilitatea de a se realiza.

În alte cazuri, tinerii înșiși au avut inițiativa de a propune activități în beneficiul comunității. Alte programe au fost lansate cu intenția explicită de a încuraja participarea nemijlocită în acțiuni sociale. Unele programe au obiective pe termen lung, intenționând să contribuie concret la schimbare. Aceste programe pun accentul pe pregătirea tinerilor pentru participare, prin dezvoltarea abilităților și atitudinilor necesare participării civice.

Alte programe pledează pentru rezultate imediate, încurajând participanții să se confrunte cu reforme sociale și politice importante, la nivel local și național. Conform președintelui organizației Montenegro’s Association for Equality and Tolerance (AET), Danilo Radulović, „Participarea este esențială în construirea unei societăți civile democratice. Implicarea – capacitatea de a lua parte și de a influența acțiunea – este ceva ce tinerii trebuie să practice. Ei nu trebuie să aștepte viitorul pentru a contribui la societate, ci pot face aceasta acum și astfel pot schimba viitorul.” (14)

Ambele abordări produc rezultate semnificative și ambele schimbă perspectivele tinerilor din Balcani. Toate aceste programe au un impact direct asupra tinerilor și un impact indirect asupra comunității, fie prin participarea părinților, a profesorilor, sau a colegilor în aceste activități, fie prin îmbunătățiri aduse comunității prin proiectele derulate. Deoarece tinerii cu vârste de până la 24 de ani inclusiv reprezintă mai mult de o treime din populația regiunii, implicarea tinerilor este crucială, privită chiar numai prin prismă numerică. Acest studiu pune în evidență diferite moduri în care tinerii pot fi pregătiți și încurajați să aibă un rol activ în conturarea societăților în care trăiesc.

Tehnicile variază - de la teatru, dezbateri, proiecte (proiecte de mediu, zile de curățenie), producții de televiziune, tabere de voluntari, până la campanii pentru prezentarea la vot – dar produsul final este asemănător. Programele de implicare a tinerilor intenționează să ofere tinerilor un rol legitim în dezvoltarea comunităților, capacitatea de a acționa, simțul responsabilității pentru rezultatele acțiunilor lor. Implicarea tinerilor într-o regiune marcată de o istorie a voluntariatului forțat, cu prea puțină înțelegere a ceea ce înseamnă sectorul ONG, și unde deseori respectul e câștigat prin faptul de a avea un loc de muncă asigurat, nu este o întreprindere facilă. Conform lui Risto Karajkov, fost Program Officer la BCYF, “În țările post comuniste, există un deficit de voluntariat, există apatie, excludere, inutilitate și o lipsă de oportunități.” (15)

Moștenirea comunismului este probabil cel mai puternic resimțită în impactul asupra inițiativei personale, asupra încrederii și a dezvoltării responsabilității civice și sociale.

Această sumbră descriere face trimitere la dificultățile cu care se confruntă cei care cred că tinerii au un rol important în a răspunde la cerințele imediate ale societății, în conturarea viitorului în regiune, și în propria lor dezvoltare. “Tinerii din Balcani au nevoie urgentă de șansa de a obține abilitățile și cunoștințele necesare pentru a construi o economie puternică și o democrație funcțională; de asemenea, ei trebuie să învețe valorile și principiile pe care se construiesc societățile stabile.” (16)

Moștenirea comunismului este probabil cel mai puternic resimțită în impactul asupra inițiativei personale, asupra încrederii și a dezvoltării responsabilității civice și sociale. Între autorități și tinerii din regiune, există o relație reciprocă de indiferență, iar mulți tineri nu cunosc rolul actorilor din societatea civilă. “Experiența multor societăți fost comuniste a arătat cum comunismul a creat multe obiceiuri - dependență excesivă față de stat, ceea ce a dus la lipsa energiei antreprenoriale, refuzul compromisului, și lipsa dorinței de a coopera în mod voluntar în grupuri precum companii sau ca partide politice – ceea ce a încetinit consolidarea democrației și a economiei de piață.” (17)

Tinerii din Balcani au regăsit libertatea, dar posibilitățile lor economice rămân limitate, iar instabilitatea politică și naționalismul creează condiții favorabile pentru reîntoarcerea autoritarismului politic. De aceea, mulți tineri preferă să plece din regiune, decât să caute motive pentru a rămâne. De exemplu, 80% din tinerii din Albania și 83% din tinerii din Bosnia – Herțegovina doresc să părăsească țara, în căutarea unei educații și a unor oportunități de angajare mai bune. (18)

În acest context, programele destinate stimulării participării tinerilor se confruntă cu reale dificultăți. Aceste programe trebuie să dezvolte un cult pentru munca autentică, într-o regiune marcată în trecut de munca forțată și de dependența față de stat. Pentru a avea succes, ei trebuie mai întâi să atragă atenția tinerilor, să le ofere șansa de a dobândi noi aptitudini, să le dea posibilitatea de a contribui la comunitățile lor. Pe parcursul programului, managerii trebuie să lupte cu scepticismul, descurajarea și alte aspecte mai puțin plăcute ale capitalismului, cum ar fi individualismul virulent și consumul ostentativ. Așa cum se întâmplă peste tot, există o varietate de atracții. Deși ele depind foarte mult de condițiile economice locale, programele de implicare a tinerilor trebuie să concureze cu preocuparea pentru activități de divertisment a celor care își permit astfel de interese, și cu nevoia celor mai mulți tineri de a câștiga un venit.

Mare parte din tinerii din Balcani sunt gata pentru o asemenea provocare. Având prea mult timp liber la dispoziție și puține activități de divertisment, ei caută modalități de a-și ocupa timpul, contribuind de asemenea la îmbunătățirea comunității.

Ce este implicarea tinerilor?

Până acum câțiva ani, majoritatea experților în dezvoltare au folosit termenul de *participare a tinerilor* pentru a face referire la implicarea activă a tinerilor în lumea care îi înconjoară. (19) Totuși, o oarecare ambiguitate era asociată cu acest termen. Uneori era folosit pentru a desemna o participare foarte limitată a tinerilor în activități și organizații asupra cărora au foarte puțin sau nici un fel de control. Din această perspectivă, prezența „vocii tinerilor” în staff-ul de consilieri al unei organizații, sau acordarea permisiunii tinerilor de a lua parte în anumite activități, ilustrează întărirea de către organizație a participării tinerilor. Alți analiști și experți au obiectat față de dimensiunea statică a acestui termen: *participarea tinerilor* nu sugera nimic din potențialul tinerilor de a schimba comunitatea prin asumarea unor poziții de conducere.

Ca urmare, termenului de *participare a tinerilor* i s-a alăturat cel de *implicare a tinerilor*, care vine ca un substitut sau ca o completare a vechii noțiuni. Din păcate, și acest nou termen - *implicarea tinerilor* - suferă de lipsă de precizie și este folosit în moduri diferite de experții în dezvoltare din diferite colțuri ale lumii.

Implicarea tinerilor poate fi definită – în modul cel mai simplu – ca procesul de implicare a tinerilor într-o activitate. Această definiție consideră tinerii ca beneficiari ai serviciilor furnizate de programele ce le oferă modalități productive de a-și ocupa timpul. Aceste programe „implică” timpul și atenția tinerilor. Scopul vizează în principal dezvoltarea personală a acestora.

Un alt tip de definiție consideră *implicarea tinerilor* cu referire la capacitatea acestora de a deveni agenți ai schimbării sociale în comunități; tinerii își folosesc cunoștințele, abilitățile și capacitatea de organizare pentru a transforma lumea din jurul lor. În acest caz, scopul implicării țintește dincolo de dezvoltarea personală a tinerilor, referindu-se de data aceasta la îmbunătățiri aduse comunității. În unele cazuri, tinerii lucrează în interiorul sistemului, pe când în alte cazuri ei pot apela la mijloace ca lobby-ul, mobilizarea și utilizarea mass media.

Între aceste două extreme, se plasează un număr mare de programe care încearcă pe de o parte să formeze tinerilor aptitudini de viață, și pe cealaltă să implice tinerii în serviciul în folosul comunității și în acțiunile civice. (20) În cadrul programelor orientate cu precădere sau exclusiv către dezvoltarea personală, implicarea tinerilor se apropie de ceea ce ar putea fi numit dezvoltarea aptitudinilor de viață. O primă categorie de astfel de programe furnizează tinerilor abilitățile necesare obținerii unui loc de muncă. Tinerii pot fi invitați să participe, de exemplu, la activitățile unui centru de tineret, ceea ce va spori șansele lor de a fi angajați, prin întărirea încrederii în sine, perfecționarea abilităților de utilizare a calculatorului, know - how antreprenorial, cunoașterea limbii engleze.

Un alt tip de programe sunt orientate către maturitatea emoțională a tinerilor; prin activități de consiliere psihologică, tinerii sunt învățați să se confrunte cu dificultăți și să își

rezolve problemele. O altă categorie de programe încearcă să ajute tinerii să își dezvolte abilitățile de conducere, prin formarea aptitudinilor de viață în domenii ca gândirea critică, managementul conflictelor, încredere în sine și comunicare. Unele programe combină elemente din toate cele trei categorii descrise mai sus. Scopul esențial în oricare dintre cazuri este pregătirea tinerilor pentru a fi membri productivi ai societății în care trăiesc. În loc de a petrece timpul în activități – unele dintre ele riscante – pe străzi, tinerii vor fi astfel implicați în acțiuni de formare a abilităților.

Programele de implicare a tinerilor descrise în această publicație expun două scopuri complementare: formarea de abilități în rândul tinerilor din Balcani și transformarea socială a regiunii.

În programele orientate către schimbări sociale directe și imediate, implicarea tinerilor necesită o atenție deosebită pentru formarea de abilități și oferirea de șanse reale de participare în viața comunităților lor. (21)

Între aceste programe există, desigur, și diferențe. Unele dintre ele se ocupă pur și simplu de aspecte sociale, economice și politice relevante pentru o comunitate, în timp ce altele fac un pas înainte prin pregătirea tinerilor pentru implicare activă și prin oferirea de șanse tinerilor pentru a-și duce la îndeplinire acțiunile. (22) Unele programe pot include activități simple, cum ar fi curățarea unui parc local, sau proiecte comunitare mai sofisticate, ca de exemplu activități de lobby pentru renovarea unei școli, așa cum s-a întâmplat în cazul Asociației pentru Egalitate și Toleranță (Association for Equality and Tolerance), din Muntenegru.

S-a scris foarte mult despre importanța construirii capitalului social (23) în țările în curs de dezvoltare, și într-o oarecare măsură toate aceste programe aduc o contribuție în această direcție. În același timp, dacă fiecare program care, într-un fel sau altul, se adresează tinerilor ar fi considerat un program de implicare a tinerilor, atunci termenul și-ar pierde relevanța. Care este așadar diferența dintre un program orientat către dezvoltarea abilităților și un program destinat stimulării implicării tinerilor? În cadrul acestui studiu, termenul *implicarea tinerilor* este folosit cu referire la programele orientate către pregătirea tinerilor din Balcani pentru implicare activă în comunitățile locale sau naționale.

Orientarea către lumea exterioară diferențiază aceste programe de programele preocupate exclusiv de dezvoltarea personală. Deși programele de implicare a tinerilor trebuie să includă o componentă de dezvoltare personală, aceasta nu ar fi suficient. Este de asemenea necesar să le fie oferite tinerilor căi pe care să contribuie la comunitatea locală și / sau să producă schimbări la nivel național. Programele de implicare a tinerilor descrise în această publicație expun două scopuri complementare: formarea de abilități în rândul tinerilor din Balcani și transformarea socială a regiunii. (24)

Implicarea tinerilor prin acțiuni civice, serviciu în folosul comunității și educație prin serviciu în folosul comunității

Conform participanților la Forumul Tinerilor din Balcani (Balkan Youth Forum) 2004, *„Implicarea tinerilor este considerată crucială, în regiune, pentru transformarea tinerilor în cetățeni activi, pentru întărirea democrațiilor fragile și promovarea schimbării sociale.”* (25) Aceste 16 programe contribuie la pregătirea tinerilor pentru a deveni cetățeni activi, implicați în viața socială. Implicarea tinerilor este de asemenea esențială pe termen lung, în procesul de construire a democrației. Aceste programe contribuie la creșterea încrederii în procesul politic, atât în rândul tinerilor cât și în rândul persoanelor mai în vârstă; de asemenea, ele oferă tinerilor alternative și contribuie la îmbunătățirea sectoarelor de servicii în care autoritățile nu pot face față; programele încurajează sporirea echității și a eficienței politicilor la nivel local și național.

În Balcani, ca peste tot în lume, expansiunea democrației și dezvoltarea instituțiilor societății civile „stimulează creșterea activismului și organizării în rândul tinerilor

În Balcani, ca peste tot în lume, expansiunea democrației și dezvoltarea instituțiilor societății civile „stimulează creșterea activismului și organizării în rândul tinerilor.” (26) Un alt factor ce contribuie la sporirea implicării sociale și civice a tinerilor îl constituie progresele din domeniul tehnologiei informației. Această dezvoltare facilitează circulația informațiilor între sectoare și regiuni, stimulând în acest fel schimbul de idei între tineri de diferite naționalități, etnii și religii, și ușurând posibilitatea tinerilor de a se organiza și de a stabili colaborări. (27)

Așa cum va fi subliniat în acest studiu, implicarea tinerilor poate lua multe forme și poate fi stimulată în moduri diferite. O posibilă abordare, folosită de unele dintre programele analizate, vizează pregătirea tinerilor pentru implicarea lor în comunitate. Câteva dintre cele 16 programe acordă o atenție deosebită familiarizării tinerilor cu probleme civice și sociale și formării de abilități necesare unei implicări active. Alte programe ținesc mai departe și dau tinerilor posibilitatea de a pune în practică ceea ce au învățat. Două asemenea mijloace sunt serviciul în folosul comunității și educația prin serviciu în folosul comunității (service learning).

În timp, termenul de *educație prin serviciu în folosul comunității* a căpătat tot mai multă claritate. Încercând să ofere un plus de precizie acestui concept, și delimitându-l de termenul mai general de serviciu în folosul comunității, mulți analiști - cu precădere din Statele Unite - folosesc acest termen pentru a desemna exclusiv acele programe care au o componentă pedagogică, desfășurându-se în școli. (28) Există astfel o legătură între componenta de învățare a implicării tinerilor în programe de servicii și programa școlară.

În ultima vreme, s-a pledat pentru o lărgire a definiției educației prin serviciu în folosul comunității, care să vizeze nu doar programele desfășurate în școli, ci și cele derulate de ONG-uri, dar care conțin, în mod necesar, o componentă de învățare. (29) Conform Silviei B. Golombek, vicepreședinte la Youth Service America, “Deși educația prin serviciu în folosul comunității a debutat în școli, există tendința de a extinde această practică la nivel comunitar. Educația prin serviciu în folosul comunității este diferită de tradiționalul serviciu în folosul comunității prin faptul că începe cu faza de cercetare și pregătire (de exemplu examinarea

fenomenului persoanelor fără adăpost și a caracteristicilor demografice ale acestei categorii de persoane, precum și discutarea cauzelor acestui fenomen etc.), continuând cu faza de planificare și implementare a proiectului de serviciu, și finalizându-se prin faza obligatorie de evaluare (pe parcursul și la finalul proiectului) în ceea ce privește impactul asupra comunității și asupra voluntarilor.” (30)

Dintr-o perspectivă similară asupra implicării tinerilor, Jeff Claus și Curtis Ogden consideră că este nevoie “de o trecere de la ideea convențională de educație prin serviciu în folosul comunității la o viziune mai largă, în care preocuparea să privească dezvoltarea susținută a comunității, prin reflectare și acțiune democratică.” (31) În acest context, autorii consideră că educația prin serviciu în folosul comunității constituie “o încercare de a dezvolta abilități fundamentale realizării democratice a schimbării sociale., (32) Esențială în acest proces este activarea tinerilor și dezvoltarea gândirii critice care să le permită identificarea cauzelor, nu doar a existenței problemelor sociale. (33)

Deloc surprinzător, interesul pentru educația prin serviciu în folosul comunității sporește rapid în țările în curs de dezvoltare. (34) Confruntate cu probleme sociale grave și șomaj ridicat în rândul tinerilor, organizațiile neguvernamentale din multe țări au elaborat programe naționale obligatorii pentru tineri (35) sau au implicat tinerii în proiecte informale de servicii în folosul comunității. Datorită creșterii interesului pentru implicarea tinerilor, în Balcani ca și în alte regiuni, managerii programelor s-au orientat către serviciul în folosul comunității și către educația prin serviciu în folosul comunității, ca mijloace de a întări relația tinerilor cu comunitatea, și de a promova dezvoltarea comunitară. Un număr mare de programe sunt oferite de către ONG-uri. Unele dintre aceste programe pot fi considerate programe de educație prin serviciu în folosul comunității, în timp ce altele pot fi mai degrabă numite programe de serviciu în folosul comunității. Făcând o distincție între cele două tipuri de programe, James C. Kielsmeier, președinte și CEO al National Youth Leadership Council, Statele Unite, subliniază faptul că educația prin serviciu în folosul comunității include prezența unei “legături intenționale între serviciu și rezultatele dezvoltării personale, referitoare la dezvoltarea socială și responsabilitatea civică.” (36)

În multe zone, probleme ca: infrastructura învechită, manuale neactualizate, tehnici de predare autoritare, și constrângeri bugetare, contribuie la numărul semnificativ de tineri care fie au abandonat școala, fie au absolvit dar sunt incapabili să găsească un loc de muncă.

În cadrul acestui studiu, va fi utilizată o definiție largă pentru educația prin serviciu în folosul comunității (service learning), incluzând atât programele derulate în școli, cât și cele derulate în ONG-uri. (37) Pentru a întruni condițiile presupuse de educația prin serviciu în folosul comunității, programul trebuie să urmărească obiective de învățare structurată, indiferent dacă acest proces are loc în școli sau în ONG-uri locale. Componenta de învățare sistematică diferențiază educația prin serviciu în folosul comunității de serviciul în folosul comunității. (38) Această definiție mai largă asigură relevanța conceptului în contexte ca cel balcanic, unde natura sistemului școlar ca atare nu stimulează dezvoltarea programelor de implicare a tinerilor, și unde tinerii care nu merg la școală ar putea beneficia mult din participarea la acțiuni comunitare. În pofida accentului deosebit pus pe educație în Balcani, regiunea se confruntă cu un număr mare de tineri care nu merg la școală. În multe zone, probleme ca: infrastructura învechită, manuale neactualizate, tehnici de predare autoritare, și constrângeri bugetare, contribuie la numărul semnificativ de tineri care fie au abandonat școala, fie au absolvit dar sunt incapabili să găsească un loc de muncă. Rata șomajului în rândul tinerilor este estimată la 35%, de două ori și jumătate mai ridicată decât rata pentru UE. (39)

Deși procentele variază de la o țară la alta, numărul tinerilor în afara școlii este mare în toată regiunea. (pentru informații suplimentare despre numărul de tineri neînrolați în sistemul școlar vezi anexa C) Importanța creării unei legături între tineri și comunități este vizibilă în descrierea făcută de Claus și Ogden impactului educației prin serviciu în folosul comunității. “Educația prin serviciu în folosul comunității oferă tinerilor șansa de a învăța despre probleme reale ale lumii, de a se confrunța cu ele într-o manieră responsabilă, și poate contribui la dezvoltarea unui simț al comunității, atât în rândul tinerilor implicați, cât și în cel al comunităților deservite. Experiența prin serviciu poate de asemenea motiva și activa tinerii să reflecteze în mod critic la lumea care îi înconjoară și să acționeze în sensul îmbunătățirii acesteia.

Astfel, educația prin serviciu în folosul comunității oferă perspectiva unei dezvoltări constructive a tinerilor, prin contribuția la crearea în rândul tinerilor a unui simț mai precis al identității, al propriei valori, și al apartenenței. Educația prin serviciu în folosul comunității motivează și pregătește tinerii să acționeze în direcția schimbării sociale pozitive. De asemenea, educația prin serviciu în folosul comunității este un antidot puternic pentru dezrădăcinarea asociată de multe ori adolescenței, într-o lume post modernă.” (40)

Un context prielnic: nevoi și oportunități specifice

Implicarea tinerilor în procesul de largire a abilităților lor și în confruntarea cu nevoile comunităților constituie un obiectiv important oriunde în lume, fie că este vorba de țări dezvoltate sau în curs de dezvoltare.

În Balcani, acesta este un proces esențial pentru bunăstarea regiunii. Cu alte cuvinte, tinerii evaluează în mod critic eforturile locale, naționale și regionale de a atenua conflictele, dezvoltă oportunitățile economice și sociale, și înaintează reforma democratică. Implicarea tinerilor crește atașamentul acestora pentru comunitate, micșorând astfel tendința tinerilor de a părăsi locul în care trăiesc.

Programele care încurajează implicarea tinerilor dezvoltă abilitățile acestora și le oferă experiență relevantă pentru piața forței de muncă

În acest fel, comunitatea va apărea ca un loc favorabil în care tinerii vor fi conștienți de oportunitățile existente pentru cei cu talent și dorință de a acționa.

Așa cum a fost deja arătat, regiunea balcanică se confruntă cu rate ridicate de șomaj în rândul tinerilor (41), fapt ce contribuie la numărul mare de tineri în afara sistemului de educație.

Programele care încurajează implicarea tinerilor dezvoltă abilitățile acestora și le oferă experiență relevantă pentru piața forței de muncă. De aceea, programele de implicare a tinerilor sunt foarte importante pentru această regiune și trebuie să aibă în vedere atât populația din școli, cât și populația din afara sistemului de educație.

Programele de implicare a tinerilor sunt deosebit de relevante pentru Balcani deoarece ajută la crearea unei solidarități care contracarează diviziunile etnice, religioase și naționale.

Contribuția la dezvoltarea personală și transformarea socială

Implicarea tinerilor în viața comunităților lor poate produce beneficii în două domenii diferite, dar conectate: dezvoltarea personală și transformarea socială. Dintre rezultatele obținute pot fi amintite: conștientizarea nevoilor celorlalți, nivele ridicate de responsabilitate personală și socială, îmbunătățiri în atitudinea adulților față de tineri, mai multă voință din partea tinerilor de a se implica activ în comunitățile lor, crearea unei rețele dense de legături cu comunitatea, ceea ce contribuie la construirea capitalului social, dezvoltarea de relații de încredere și prietenie între tinerii din diferite medii. (42) Toate aceste elemente vor contribui la revigorarea socială într-o regiune cunoscută prin fragilitatea și fragmentarea ei.

De asemenea, programele de implicare a tinerilor dovedesc tinerilor că sunt capabili să aibă un impact semnificativ în comunitățile lor, că schimbarea este posibilă, și că regiunea oferă șanse reale celor ce doresc să se implice.

Programele examinate în această publicație sunt dedicate îmbunătățirii vieților tinerilor cu care lucrează, ajutându-i să capete noi abilități și oferindu-le noi oportunități. Aceste 16 programe contribuie de asemenea la eforturile de a transforma regiunea prin canalizarea energiei și talentului tinerilor către soluționarea problemelor sociale acute din comunități și către utilizarea activității de lobby pentru a stimula schimbarea la nivel național și internațional.

IMPLICAREA TINERILOR ÎN ROMÂNIA

Fundația Noi Orizonturi, Lupeni

Valea Jiului din România este gazda Fundației Noi Orizonturi. Banca Mondială a desemnat această deosebit de săracă zonă minieră ca “regiune defavorizată”. Mai mult de jumătate din cei 200.000 de locuitori ai regiunii sunt șomeri. În pofida acestor condiții defavorabile, cei ce vizitează Fundația Noi Orizonturi pășesc într-un mediu plin de culoare, energie și o extraordinară dedicare. Noi Orizonturi a lansat un model unic de dezvoltare a tinerilor, aplicat în programul IMPACT.

Combinând educația prin aventură, dezvoltarea caracterului și educația prin serviciu în folosul comunității, (155) IMPACT aduce laolaltă distracția, învățarea și serviciul pentru îmbunătățirea sinelui și a societății, într-un program ce cultivă dezvoltarea personală și implicarea în comunitate a tinerilor din regiune.

Combi-na-ția de sărăcie și corupție are un impact îngrijorător asupra tinerilor din România.

Fondată în 1999 de către Dana și Brandi Bates - promotori ai educației prin aventură și ai educației prin serviciu în folosul comunității - Fundația Noi Orizonturi s-a făcut pentru prima dată cunoscută prin programul *Viața*, câștigător al unui premiu. (156)

În pofida succesului acestei tabere de educație prin aventură – de care au beneficiat, în fiecare vară, 550 de tineri din Valea Jiului – fondatorii organizației au ajuns la concluzia că regiunea avea nevoie de un program intensiv, pe perioada întregului an, care să vină în întâmpinarea nevoilor tinerilor din regiune și ale comunității. (157)

În 2001, Fundația Noi Orizonturi a lansat programul IMPACT ca răspuns la această nevoie.

Luptând cu apatia civică și cu corupția prin educația prin serviciu în folosul comunității (service learning)

Majoritatea societăților post comuniste se confruntă cu corupția, apatia civică, un capital social slab dezvoltat, și neîncredere. (158) Problema este cu atât mai acută în România, unde regimul lui Nicolae Ceaușescu (1965-1989) a dus la erodarea încrederii interpersonale, și a cooperării. “Într-un sondaj World Values publicat de BBC, România apare ca având percepția celei mai nefericite țări din lume (la rândul lor, toți românii consideră Valea Jiului ca fiind cel mai nefericit loc din România)” (159), explică directorul executiv și co-fondatorul Fundației Noi Orizonturi, Dana Bates. Combi-na-ția de sărăcie și corupție are un impact îngrijorător asupra tinerilor din România. Un studiu recent relevă că 50% din tineri cred că succesul se obține prin furt; 30% cred că succesul se obține prin relații, 11% prin noroc, și doar 9% consideră munca și integritatea ca fiind necesare pentru a reuși în viață. (160)

Deși un număr mare de ONG-uri lucrează cu tinerii din România, puține sunt concentrate pe întărirea culturii civice în România prin intermediul tinerilor. Și mai puține dintre acestea oferă tinerilor șansa de a se implica în serviciul în folosul comunității.

Staff-ul Fundației Noi Orizonturi consideră că, dată fiind istoria regiunii, valorile și abilitățile democratice trebuie re-construite pornind de la zero. “Nu este vorba doar de a îmbunătăți lucrurile, de a contracara declinul sau de a repara lucrurile pe ici pe colo”, spune Bates. “Un nou început este necesar în aceste țări, iar tinerii dețin cheia. Arta asocierii este cheia construirii democrației, și această artă trebuie întreținută prin inițiative care să pornească de jos. Tinerii au un rol crucial, deoarece ei pot evita fatalitatea corupției sau a apatiei.” (161)

Bates consideră că “IMPACT ajută la soluționarea problemelor din culturile post comuniste, legate de corupția morală și incapacitatea de a conlucra pentru binele comun.”(162)

Tinerii din IMPACT resping formulări fataliste precum “asta este,” și ideea că “astfel sunt lucrurile și nimic nu poate fi făcut.” Membrii cluburilor se consideră pe sine agenți ai schimbării, mai degrabă decât victime ale contextului.

Modelul IMPACT constă din cluburi de dezvoltare comunitară, care se întâlnesc de două ori pe săptămână și derulează proiecte de educație prin serviciu în folosul comunității la fiecare două luni. Fiecare întâlnire include trei componente: 1) un joc de team building; 2) citirea unei povești și discutarea acesteia; 3) un training (rezolvarea conflictelor, computere etc), sau sesiuni de

planificare a proiectelor (cum se realizează un proiect în serviciul comunității). Facilitatorii IMPACT (163) conduc discuțiile despre problemele și nevoile comunității, iar participanții analizează structurile și sistemele locale pentru a descoperi cauzele acestor probleme și pentru a găsi soluții la acestea.

Demonstrând o mare dedicare pentru acțiunea socială, membrii cluburilor se reunesc frecvent pentru brainstorming-uri și sesiuni de cercetare, în plus față de întâlnirile de club obișnuite. Strategia IMPACT vizează crearea și susținerea unei atitudini voluntare și a spiritului de serviciu în folosul comunității, acolo unde acestea sunt absente, prin implicarea tinerilor în proiecte de servicii locale. (164) Este creată în acest fel o micro-cultură care susține dezvoltarea capitalului social.

Prin participare, tinerii dezvoltă aptitudinile și valorile cruciale care îi vor pregăti pentru a deveni cetățeni activi. Ideea este aceea de a “crește calitatea participării sociale prin metodologia *învățării prin acțiune*”. (165) IMPACT este un incubator social “pentru aptitudinile, atitudinile și valorile (inter) personale necesare pentru a trăi în mod cooperant și productiv într-o societate democratică modernă.” (166)

Programul, bazat pe un proces de angajament continuu, implică în mod repetat tinerii în acțiuni comunitare, creând astfel deprinderi pentru serviciu, ce îi vor însoți pe parcursul întregii vieți.

Gama diversă de parteneri și donatori ai Fundației Noi Orizonturi include Ford Foundation (prin Innovations in Civic Participation); West Virginia University; Kaufmann Foundation for Youth Entrepreneurship; biserici din SUA; universitățile din Cluj, Timișoara și Petroșani; Ministerul Educației și Cercetării din România, Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adopție, Biserica Ortodoxă Română, Corpul Păcii, BCYF.

Fundația a primit, de asemenea, sprijin din partea sectorului de afaceri local și național. Cluburile IMPACT sunt susținute în proporție de 90% prin sprijinul sectorului local de afaceri, care furnizează ajutor pe proiecte specifice (mai degrabă decât cluburilor ca atare). Evidența evoluției cluburilor este oferită potențialilor donatori, ceea ce ajută la obținerea sprijinului. (167)

Fundația Noi Orizonturi este de asemenea parte a unei finanțări USAID pentru 18 luni, finanțare destinată promovării educației prin serviciu în folosul comunității în școlile publice, prin intermediul Bisericii Ortodoxe Române. International Orthodox Christian Charities colaborează cu acest proiect.

Existând deja ca program extracurricular aprobat în școlile publice din Lupeni, managerii IMPACT intenționează să dezvolte programe similare în toată țara în 2005, lansând astfel un program național de educație prin serviciu în folosul comunității în România. (168)

Dezvoltarea capitalului social în abordarea IMPACT

Cluburile IMPACT utilizează serviciul de voluntariat al tinerilor ca strategie de cultivare a valorilor pozitive necesare dezvoltării susținute. Programul este destinat mobilizării tinerilor și implicării acestora în viața comunităților lor.

Dezvoltarea capitalului social este o problemă spinoasă în România. Până la rezolvarea acesteia, probleme ca sărăcia, abandonul copiilor, degradarea economică și corupția vor merge înainte...

Modelul este bazat pe educație prin serviciu în folosul comunității și se concentrează pe cei trei E: equity, environment, economic productivity (echitate, mediu și productivitate economică). Așa cum este menționat pe site-ul fundației, misiunea principală a Noi Orizonturi este “dezvoltarea capitalului social (169) – a competențelor morale ce stau la baza încrederii și care fac posibilă dezvoltarea susținută. Dezvoltarea capitalului social este o problemă spinoasă în România. Până la rezolvarea acesteia, probleme ca sărăcia, abandonul copiilor, degradarea economică și corupția vor merge înainte....noi încercăm să schimbăm percepția *câștig-pierdere* într-o etică de tip *câștig-câștig*” (170) O atenție deosebită este acordată de Fundația Noi Orizonturi confruntării cu corupția locală (morală și financiară) prin teorie și practică democratică.

Conform lui Dana Bates, “Sperăm să facem din educația prin serviciu în folosul comunității un mijloc global de luptă împotriva corupției la nivel local.”(171)

Deși numeroase definiții ale corupției se concentrează pe abuzul de putere din partea oficialilor publici, Bates subliniază nevoia de a aborda corupția atât în sfera publică, precum și în cea privată, și nevoia de a lupta împotriva ei de la o vârstă fragedă. (172)

Tinerii din IMPACT sunt familiarizați cu elementele cheie ale democrației (participarea, răspunderea reciprocă, schimbarea prin căi pașnice), prin munca desfășurată într-o varietate de proiecte în folosul comunității. Este o abordare ce încurajează identificarea cauzelor adânc înrădăcinate ale apatiei civice. Suportul teoretic al acestei abordări este legat de perspectiva asupra capitalului social (173) (plasând accentul pe responsabilitatea socială întărită prin interacțiune socială) (174).

Oferind ceva altora, devenim mai buni, spiritual, moral, și social. IMPACT constituie cadrul care face acest lucru posibil

IMPACT combină, în acțiunile sale, drepturile individuale și responsabilitatea socială. Bates consideră că “Societatea civilă este, în ultimă instanță, bazată pe *dorința și abilitatea* indivizilor să se auto - organizeze pentru rezolvarea problemelor ce implică acțiune colectivă. IMPACT este creat în așa fel încât să le dezvolte pe amândouă. Dorim să îi motivăm pe cei nemotivați, și să asociem pe cei neasociați, în regiune.” (175) Beneficiile sunt importante, adaugă Bates: “Oferind ceva altora, devenim mai buni, spiritual, moral, și social. IMPACT constituie cadrul care face acest lucru posibil” (176)

Modelul educațional IMPACT este în mod dorit simplu și flexibil. Nu există un secret specific acestui program. Succesul în cadrul cluburilor IMPACT depinde de adaptarea modelului la nevoile și interesele tinerilor membri. (177)

Un cuprinzător manual de training, aflat pe site-ul Fundației Noi Orizonturi este elaborat pentru a facilita extinderea modelului la nivel național (178); cu toate acestea, formatorii recunosc importanța faptului de “a fi deschis și de a întreține un proces participativ” (179) Membrii staff-ului IMPACT sunt facilitatori ai programului și sunt în mare parte antrenați prin participarea la programul de vară *Viața*. De fapt, aceștia „cresc împreună cu tinerii.” (180)

Tinerilor le sunt oferite responsabilități importante în cadrul programului IMPACT, în care membrii asigură funcționarea propriu zisă a cluburilor. Modelul IMPACT furnizează cadrul de bază și module de training care stimulează și orientează membrii către serviciul în folosul comunității, însă responsabili pentru activități pornind de la proiecte de brainstorming până la implementare și evaluarea impactului sunt tinerii înșiși.

Tinerii din IMPACT sunt responsabili de planificarea bugetului și mobilizarea resurselor locale pentru susținerea proiectelor. (181) Ei aleg, în mod democratic, proiectele pe care vor lucra, angajându-se progresiv, în sarcini tot mai complexe. Tinerii sunt încurajați să colaboreze cu comunitatea în dezvoltarea proiectelor și să fie conștienți de posibilitatea ca soluția lor să nu fie cea mai bună.

Pentru a asista identificarea proiectelor, Fundația Noi Orizonturi a elaborat o listă de criterii de evaluare a unui proiect de serviciu (checklist, vezi anexa B). Acest set de criterii ajută la promovarea parteneriatelor cu alte organizații, la mai buna cunoaștere a comunității, asistă schimbările structurale, și dezvoltarea abilităților. Având în vedere aceste criterii, tinerii pot identifica mai ușor proiecte semnificative, cu impact vizibil. IMPACT subliniază, în plus, satisfacția serviciului în folosul comunității, iar lista de criterii asistă cerința ca proiectele să includă și dimensiunea distractivă.

Programul Noi Orizonturi ajută tinerii să își dezvolte viziunea necesară identificării problemelor, formulării de strategii pentru a rezolva aceste probleme și obținerii abilităților necesare implementării planului. Tinerii din IMPACT învață să utilizeze resursele locale, fiind capabili să identifice și să abordeze potențialii parteneri din sectorul guvernamental, de afaceri sau non-profit. Totodată, ei își dezvoltă abilități în domenii ca rezolvarea conflictelor, gândire critică și munca în echipă.

De program beneficiază întreaga comunitate, prin “îmbunătățirea mediului fizic și ecologic al comunității, prin asistența acordată comunității în confruntarea cu problemele locale și folosirea oportunităților economice, prin furnizarea de modele de responsabilitate cetățenească.”(182) Tinerii din IMPACT constituie un exemplu pentru ceilalți membri ai comunității, cărora le întăresc încrederea în viitor.

În prezent există 8 cluburi active în Lupeni (4 dintre ele lansate recent, cu finanțare de la BCYF), iar planul prevede dezvoltarea a încă 32 de cluburi, până la mijlocul anului 2006. (183) Fiecare club derulează șase proiecte anual, fiecare club adresându-se unui minim de 50 de cetățeni.

Extinderea programului prin crearea de noi cluburi este posibilă datorită simplității modelului, datorită ușurinței cu care programa și lecțiile învățate pot fi transmise prin website, și nu în

ultimul rând datorită costurilor relativ reduse ale programului. În afara unor costuri inițiale (spațiu și computere), cluburile se auto-coordonează și auto-finanțează aproape în totalitate.

Implicarea tinerilor în educația prin serviciu în folosul comunității

Programul IMPACT se adresează tinerilor cu vârste de la 12 la 18 ani. Este o activitate extra-curriculară, care îmbină elemente fizice, sociale și vocaționale (184) pentru a furniza participanților cunoștințele, abilitățile și inițiativa necesare schimbării și necesare tinerilor pentru a deveni lideri în comunitățile lor.

Prin dezvoltarea competențelor necesare îmbunătățirii comunităților lor, participanții la program își cultivă abilități sociale și civice, alături de aptitudini vocaționale.

“Utilizând proiectele de serviciu în folosul comunității ca mijloace educative, tinerii caută să rezolve problemele comunității, capătă abilități vocaționale importante, dezvoltă competențe civice și lucrează aproape de actori importanți din sectorul guvernamental, media și cel de afaceri, în folosul comunității.” (185)

Pe parcursul programului, tinerii își îmbunătățesc comportamentul civic, demonstrând forța activismului civic în comunitate. Prin dezvoltarea competențelor necesare îmbunătățirii comunităților lor, participanții la program își cultivă abilități sociale și civice, alături de aptitudini vocaționale. (186) Membrii IMPACT sunt încurajați să “folosească permanent gândirea critică în evaluarea modului în care lucrurile decurg în comunitatea lor, precum și în propriile acțiuni de zi cu zi.” (187)

Cluburile IMPACT erau la început separate, în funcție de vârsta participanților, dar s-a ajuns la concluzia că membrilor cu vârste de 12 ani le lipsesc abilitățile necesare implementării unui proiect de serviciu în folosul comunității. În prezent, tineri de toate vârstele lucrează împreună și învață unii de la alții. Unul dintre participanții mai în vârstă declară: „Nu este dificil să lucrezi cu copii de 12 ani.” Un alt participant crede că „Uneori au idei mai bune decât ale noastre. Învățăm să lucrăm cu oameni de toate vârstele.” (188)

Situația financiară și apartenența etnică a participanților variază. Majoritatea participanților sunt destul de săraci și cam jumătate dintre ei provin din medii familiale cu probleme. Organizatorii programului cred că există un prag al viabilității. Cu 90% din participanți având probleme serioase, funcționarea cluburilor ar fi dificilă. Dacă 30% dintre ei au probleme, ceilalți le pot oferi sprijinul de care au nevoie. Dată fiind preocuparea Fundației Noi Orizonturi pentru cultivarea integrării sociale, unele dintre cluburi sunt destinate păstrării diversității.

Deși teoria capitalului social subliniază importanța creării unei punți (*bridging*) între diviziunile sociale, Bates este adeptul ideii de „creare de legături în vederea construirii de punți” (*bonding for bridging*). Accentul este așadar plasat pe crearea loialității în interiorul grupului (*bonding*), prin servicii și includere în afara grupului (*bridging*). Managerii programului au grijă ca participanții să nu se izoleze, în pofida identității clar conturate pe care o au.

Din cauza lipsei de infrastructură, școlile locale funcționează în două schimburi (seara și dimineața). Ca urmare, unele cluburi IMPACT se reunesc înainte de orele de curs, în timp ce altele își programează întâlnirile după terminarea cursurilor. Aproximativ jumătate din cluburi se reunesc în incinta școlilor, în timp ce altele se întâlnesc în afara școlii, în sediul Fundației Noi Orizonturi. În perspectiva extinderii programului, se apreciază că majoritatea noilor cluburi se vor reuni în incinta școlilor. Una dintre școli a cedat una dintre sălile sale activităților IMPACT; participanții au personalizat sala, cu logo-uri și mesaje pozitive scrise pe pereți. Membrii au beneficiat de acces gratuit la internet, prin bunăvoința școlii.

Deși intenția Fundației Noi Orizonturi este aceea de a include în program, alături de elevi, și pe tinerii care nu frecventează școala (uneori există doi sau trei tineri din afara școlii ce iau parte la activitățile clubului), părinții și profesorii sunt în general reticenți în a accepta acest lucru.

În prezent, Fundația Noi Orizonturi elaborează planuri de a crea cluburi IMPACT ce se adresează cu precădere tinerilor rromi, tinerilor care nu merg la școală și celor instituționalizați. În plus față de munca depusă de echipele IMPACT în cadrul comunității, întâlnirile cluburilor dau posibilitatea membrilor să se sprijine reciproc în confruntarea cu probleme personale. De exemplu, aflând că una dintre tinerele din grup este forțată de părinți să abandoneze școala pentru a merge în străinătate să lucreze (în Spania, la cules de legume, sau în Ungaria, la o fermă de porci), membrii grupului au încercat să găsească alternative și au încurajat-o să le spună părinților ce dorește să facă. Părinții au consimțit, iar tânăra a găsit un loc de muncă și a continuat să meargă la școală, fiind capabilă în același timp să continue activitatea în IMPACT. (189)

Toate cluburile IMPACT cer membrilor să semneze o convenție în care promit să respecte anumite valori. economică și corupția vor merge înainte... Printre altele, ei se angajează să îi respecte pe ceilalți, să accepte responsabilitatea, să fie onești, și să participe activ la schimbarea pozitivă

Membrii IMPACT se implică în realizarea unor scopuri de scurtă sau lungă durată, în trei domenii: Educație Fizică / Sănătate, Abilități vocaționale / intelectuale, Valori sociale / morale / civice.

Toate cluburile IMPACT cer membrilor să semneze o convenție în care promit să respecte anumite valori. Convenția este un document flexibil pe care grupurile îl pot revizui atunci când este cazul. Ei semnează acordul în cadrul unei ceremonii solemne, iar documentul este laminat și așezat pe perete. Printre altele, ei se angajează să îi respecte pe ceilalți, să accepte responsabilitatea, să fie onești, și să participe activ la schimbarea pozitivă. Ideea pe care se bazează convenția este să asiste internalizarea valorilor sociale pozitive. (190)

Membrii cluburilor IMPACT au fost la început luați în râs de unii oameni din comunitate, pentru faptul de a fi atras atenția asupra problemelor locale. În cadrul unui proiect de curățenie – desfășurat la începuturile IMPACT – unii membri ai comunității (între care și adulți) au aruncat cu gunoi în tineri, în timp ce aceștia lucrau.

În pofida acestor încercări de a demonstra futilitatea muncii lor, membrii IMPACT au continuat și au terminat proiectul.

Într-un alt caz, probabil inspirați de colegii lor, tineri din afara cluburilor dintr-un cartier unde au loc întâlniri IMPACT, au început să organizeze activități de curățenie spontane. Membrii IMPACT declară că prietenii lor doresc să fie parte din IMPACT, și că au existat numeroase cereri de formare de cluburi IMPACT în școlile locale. Unul dintre membrii IMPACT declară:

“am sunat o prietenă, să îi spun despre acest program. I-am spus că va avea mult de câștigat. Sunt jocuri, povești, și poți ajuta oameni. Vei fi luată în serios.” Părinții au fost și ei cooperanți, iar Noi Orizonturi a creat un club pentru părinții membrilor IMPACT.

Cincizeci de părinți au luat parte la Ziua Părinților IMPACT, un eveniment ce a avut loc în 2003, iar șaptezeci de oameni au participat la un bal al bunicilor, sponsorizat de tinerii IMPACT. Părinții folosesc aceste întâlniri ale cluburilor ca o ocazie de a-și încuraja copiii să muncească din greu la școală. Liderii IMPACT întăresc acest mesaj. Clubul oferă de asemenea părinților o șansă rară de a lua legătura unii cu alții, și de a discuta problemele comunității.

Înainte de 1990, aceste activități ar fi fost ilegale. În prezent părinții devin conștienți de problemele comunității prin intermediul cluburilor IMPACT și își folosesc influența pentru a deschide uși. Părinții sunt încurajați să ofere feedback fundației în ceea ce privește schimbările pe care le observă la copii lor, și care sunt datorate participării la program. Unii părinți și-au oferit voluntar ajutorul pentru cluburile IMPACT.

Un element cheie al programului IMPACT - și o componentă foarte importantă a abordării educației prin serviciu în folosul comunității - este acela al alocării unui timp pentru reflecție, după terminarea proiectului. Grupurile abordează acest aspect în mod diferit: unele grupuri folosesc jurnale, altele se reunesc în discuții de grup. De multe ori, grupurile dezbate cum să facă public - în modul cel mai eficient - problemele implicate într-un proiect; în acest sens, unele grupuri găzduiesc dezbateri sau publică scrisori informative (newsletters). Evaluarea modului în care proiectul a fost implementat este un element cheie al procesului de învățare și este realizată sub forma unei evaluări interactive ce implică atât membrii IMPACT, cât și pe beneficiarii proiectelor.

A fi semnificativ în cadrul comunității

Inovația și creativitatea sunt caracteristicile muncii acestor tineri. Serviciul de transport feroviar de pasageri pe ruta Lupeni – Petroșani era în pericol de a fi desființat, datorită lipsei de fonduri. Cauza declinului în profit era aceea că pasagerii preferau să dea mită conductorului decât să plătească prețul unui bilet. De asemenea, teatrul din Petroșani era în pericol de a fi închis din cauza lipsei de profit. Pentru a face ambele probleme cunoscute, membrii IMPACT au decis să călătorească cu trenul o dată pe lună la teatrul din Petroșani.

Modelul IMPACT oferă tinerilor provocări graduale. Păstrând provocările la un nivel corespunzător, se asigură învățarea continuă și menținerea interesului din partea membrilor. Complexitatea proiectelor crește în termeni de impact și mărime. De la simple proiecte de curățenie, campanii de informare sau colectarea de bunuri pentru orfeline, tinerii trec la proiecte mai solicitante. Un proiect de convingere a oficialilor locali să instaleze amortizoare de viteză este un exemplu de proiect complex, care necesită lobby și interacțiune cu autoritățile. (191) Construirea unei cabane într-un parc local a necesitat numeroase întâlniri și aprobări din partea ocolului silvic. (191)

Participanții IMPACT au acoperit costurile proiectului prin donații de provizii și prin forța de muncă oferită de comunitatea locală. În Uricani, România, clubul IMPACT a strâns donații pentru acoperirea costurilor de renovare a cinematografului /casei de cultură locale. În acest spațiu ei vor proiecta filme cu puternic mesaj social ca de exemplu “Pay it Forward.”

Un recent proiect IMPACT deschide noi perspective în sistemul educațional. În timp, participanții la program învață că răspunderea și feedback-ul sunt foarte importante pentru ca munca lor în club să fie plină de reușite. Tinerii dintr-un club aplică în prezent aceste principii în școala lor: ei au elaborat un formular de evaluare, în care calitățile didactice ale profesorilor sunt notate. Acest formular este completat de către elevi și înmănat apoi profesorilor. Directorii școlilor au aprobat această inițiativă curajoasă. Întrebările se concentrează pe aspecte ca de exemplu: „Crezi că profesorul este un model demn de a fi urmat?”. Bates consideră că „Acest proiect atinge centrul problemei subdezvoltării: corupția – însemnând abuzul de putere, în lipsa răspunderii.” (192)

În martie 2005, membrii clubului IMPACT din Lupeni au organizat o campanie numită „Spune NU Mitei !”. Acest eveniment a găzduit o discuție cu un student de la teologie și o originală piesă de teatru. Aproximativ 300 de membri ai comunităților din Lupeni și din Uricani au luat parte la eveniment, între care primarul din Uricani și membri ai consiliului Primăriei, părinți, profesori și tineri ce nu fac parte din IMPACT.

O echipă de teatru a clubului IMPACT a scris și a pus în scenă piesa, și alte reprezentații sunt panificate, în colaborare cu alte cluburi IMPACT. În jur de 30% din activitățile IMPACT presupun cooperarea între mai multe cluburi. De exemplu, în 2004, trei cluburi și-au unit forțele în cadrul unui proiect de curățenie, implicând 1000 de beneficiari. Toate școlile din comunitate au concurat pentru a vedea care dintre ele ar putea fi cel mai mult îmbunătățită în urma unei singure după amieze de efor colectiv.

Uneori, aceste proiecte diferite se susțin unul pe celălalt. În cadrul unui proiect ecologic, localnicii care au primit în prealabil mâncare și alte bunuri și servicii din partea tinerilor IMPACT, s-au alăturat în mod spontan activității de curățenie. Unul dintre participanți a declarat: „Știau felul nostru de a gândi, și acesta a fost modul lor de a ne mulțumi.”

Măsurarea impactului

Noi Orizonturi acordă o deosebită atenție nevoii de a evalua impactul. Noii membri IMPACT completează chestionare la începutul și la finalul programului, chestionare menite să măsoare dezvoltarea capitalului social (193), latura esențială a programului.

O deosebită atenție este acordată dezvoltării încrederii interpersonale și cooperării. Printre alte măsurători, sunt utilizate scoruri ce compară nivelele de încredere, toleranță / deschidere pentru cooperare și stimulare

„Majoritatea abordărilor dezvoltării s-au concentrat pe domeniul capitalului financiar sau pe cel al asistenței tehnice. Cu toate acestea, nevoia de dezvoltare a capitalului social, cu precădere în țările post comuniste, este la fel de importantă. Este adevărat că utilizarea corectă a asistenței tehnice și financiare este în mare măsură determinată de prezența prealabilă a capitalului social - normele etice de onestitate și reciprocitate.” (194)

O deosebită atenție este acordată dezvoltării încrederii interpersonale și cooperării. Printre alte măsurători, sunt utilizate scoruri ce compară nivelele de încredere, toleranță / deschidere pentru cooperare și stimulare. Date publicate în noiembrie 2004 indică o creștere cu 36% a nivelului de încredere pe care tinerii IMPACT o au în ceilalți, după un an de participare în program. (195)

Activități de focus grup, interviuri și culegeri de materiale anecdotice sunt de asemenea parte a procesului de colectare a datelor derulat de Noi Orizonturi. Organizația a început de curând să urmărească notele membrilor IMPACT, pentru a vedea dacă participarea lor în program le influențează situația școlară. (196)

În plus, Noi Orizonturi începe să măsoare impactul trainingului vocațional (în domenii cum ar fi educația civică, tehnologia, abilitățile de viață etc.), prin intermediul standardelor MCREL. (197) Noi Orizonturi subliniază necesitatea de a lupta împotriva corupției din România, iar formatorii încearcă să facă explicită legătura dintre corupție și copiatul la școală.

O atenție deosebită este acordată nevoii de a construi încrederea și onestitatea. Profesorii au declarat personalului Noi Orizonturi că nu își fac niciodată griji că tinerii din IMPACT vor copia la teste. Pentru că pur și simplu acest lucru nu se întâmplă. Profesorii declară totodată că elevii, odată implicați în program, sunt mai activi în sala de clasă și că rata de acumulare a cunoștințelor s-a îmbunătățit. (198)

Practic, implementarea reușită a proiectelor, este în sine un indicator al abilităților pe care acești tineri le-au dobândit în domeniul individual, social și vocațional. Unul dintre participanți declară: “Nu știu ce cred alții, dar eu știu că IMPACT m-a schimbat pe dinăuntru. Mă simțeam inutil înainte. Acum mă simt fericit.”

Dezvoltarea de abilități antreprenoriale și de lobby (advocacy)

Programele de formare pentru ocuparea unui loc de muncă sunt practic absente în zona Văii Jiului, însă IMPACT derulează traininguri de dobândire a abilităților antreprenoriale cum ar fi munca în echipă și rezolvarea problemelor. Tinerii IMPACT învață să utilizeze calculatorul, să redacteze documente pe computer, să conducă un proiect, să strângă fonduri, alături de lecții de limba engleză.

Prin implicarea lor în numeroase rețele din comunitate, participanții la program intră în contact direct cu potențiali angajatori din domeniul public și din cel privat. Fundația Noi Orizonturi va acorda și mai multă atenție în lunile ce urmează trainingului antreprenorial, lucrând în prezent la elaborarea de noi materiale de training pentru programul IMPACT.

Ca și în cazul altor programe descrise în această publicație, Noi Orizonturi angajează pe unii dintre participanții care au terminat programul, ca lideri IMPACT sau ca formatori (traineri) pentru programul de aventură *Viața*, desfășurat pe timpul verii. De asemenea, un număr de membri IMPACT câștigă un plus de experiență prin activități de voluntariat în cadrul organizației. Noi Orizonturi a ajutat pe unii dintre absolvenții programului să obțină locuri de muncă în sectorul local, ca de exemplu în cadrul unui centru de apeluri din zonă. Angajatorii se declară mulțumiți de munca acestor tineri. Noi Orizonturi încearcă să stabilească o relație contractuală cu acești angajatori, garantându-le acestora furnizarea unei forțe de muncă ce se caracterizează prin competențe specifice și un set de valori bine definite.

IMPACT încurajează participanții la program să se implice în proiecte de lobby (advocacy), în care tinerii pot învăța cum să lucreze cu oficialitățile de la nivel local, regional și național. Tinerii sunt de asemenea instruiți cum să găsească finanțare pentru proiectele din cadrul comunității. “Contribuția la dezvoltarea politicilor locale este o experiență stimulantă”, declară Bates. (199) Noi Orizonturi elaborează un ghid de lobby (advocacy) pentru tinerii români, un ghid ce poate fi folosit atât de cluburile IMPACT, cât și de publicul larg. Publicația va ghida tinerii în implicarea în deciziile care le afectează viața.

Educația publică este un alt aspect important al programului Noi Orizonturi. Tinerii sunt încurajați să aibă un rol important în educarea publicului cu privire la problemele care afectează comunitatea. (200) Unul dintre participanți declară: „Apa este poluată. Aerul este poluat. Uneori elevii trebuie să plătească pentru a-și primi notele. Oamenii nu se implică. Nu le pasă de curățenia orașului. Noi avem curajul să facem ceea ce alții nu fac.” (201)

Întrebat dacă tinerii pot schimba ceva în comunitate, un alt participant declară: „Cred că deja am început acest lucru.” (202)

Note:

1. Havel, Vaclav. "Politics, Morality, and Civility" in Eberly, Don E., (ed.) *The Essential Civil Society Reader*, Lanham, Maryland: Rowman and Littlefield Publishers, Inc., c2000, p. 401.
2. Lickona, Thomas. *Educating for Character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility*, New York: Bantam Books, c1991, p. 312.
3. IMPACT este programul de implicare a tinerilor dezvoltat de Fundația Noi Orizonturi, România
4. Ca urmare a morții a trei copii albanezi în martie 2004, episoade violente au izbucnit în Mitrovica, Kosovo. Confruntările dintre albanezi și sârbi au cauzat moartea câtorva zeci de persoane, rănierea a sute de persoane, precum și lăsarea pe drumuri a altor câteva mii. Numeroase case și biserici au fost afectate sau distruse.
5. Trei alte programe au fost observate ca parte a cercetării pentru acest proiect (the Multidisciplinary Center for the Management of Child Mistreatment (MCMCM) in Albania; IPAK – mladost gradi budućnost in Bosnia- Hercegovina; și Petnica Science Center in Serbia). În final, am considerat că aceste programe, deși bine conturate, nu au întrunit cerințele acestui studiu. Unde a fost necesar, am utilizat informațiile colectate din aceste programe pentru completarea acestei publicații;
6. Cathryn L. Thorup a condus vizitele în Albania, Kosovo, Macedonia, Muntenegru și România. Sheila Kinkade a vizitat programele în Bosnia-Hercegovina, Croația și Serbia. Ambele autoare au intervievat directorul programului din Moldova. Sheila Kinkade a realizat profilul pentru Balkans Youth Link – Albania, pe baza unui interviu cu directorul executiv al acestei organizații și a unui chestionar despre program. Pentru o listă completă a surselor, vezi anexa A.
7. Acest forum, sponsorizat de către Balkan Children and Youth Foundation (BCYF), este un eveniment anual care reunește organizațiile neguvernamentale adresate tinerilor din regiunea balcanică, pentru a dezbate o serie de probleme legate de dezvoltarea tinerilor. Pentru un rezumat al discuțiilor, vezi *Balkan Youth Forum 2004, "Building a Brighter Future Today," Conference Report*, Trogir, Croatia, September 6-12, 2004, Balkan Children and Youth Foundation, c2004, p. 21.
8. Cu sediul în Skopje, Macedonia, Balkan Children and Youth Foundation (BCYF) a fost fondată în 2000, cu scopul de a întări sectorul de dezvoltare a tinerilor, printr-un nou model de cooperare regională: parteneriat între trei sectoare – guvern, sectorul de afaceri și societatea civilă și învățarea interculturală. Pentru mai multe informații, vezi www.balkanyouth.org.
9. Fondată în 1990, International Youth Foundation (IYF) se adresează sprijinirii programelor care îmbunătățesc condițiile și perspectivele tinerilor. Pentru mai multe informații, vezi www.iyfnet.org.
10. Autorii mulțumesc lui Agon Demjaha, director executiv al BCYF, Risto Karajkov, fost Program Officer la BCYF, și lui Jean-Pierre Isbendjian, director de programe la IYF, pentru contribuția lor la acest studiu, precum și managerilor și staff-ului tuturor programelor care, cu deosebită amabilitate, ne-au furnizat informațiile necesare. Mulțumiri speciale tuturor tinerilor implicați în aceste programe, pentru faptul de a ne împărtăși gândurile, preocupările și visurile lor.

- 11.** BCYF sprijină cele trei programe din Kosovo, descrise aici, printr-un parteneriat de doi ani cu Kosova Foundation for Open Society (KFOS). În această colaborare, KFOS este partener strategic pentru activități de grantmaking, în timp ce BCYF este partener însărcinat cu activități de Capacity Building. BCYF furnizează cota sa de finanțare (50%) către KFOS, care ulterior alege programele și – după aprobarea de către BCYF – le coordonează.
- 12.** Demjaha, Agon. Letter from the Executive Director, Balkan Youth Update, No. 5, March 2005, p. 1.
- 13.** “Youth Participation: EQUIP3/Youth Trust Strategy,” draft strategy document, September 2004, p. 1.
- 14.** Chestionarul programului AET
- 15.** “Appropriation Recommendation for ADP-Zid,” planning document, International Youth Foundation/Balkan Children and Youth Foundation. Risto Karajkov served as BCYF’s Program Officer through February 2005.
- 16.** “Balkan Regional Program for Youth Entrepreneurship and Engagement,” Concept Paper from the International Youth Foundation to the USAID/Bureau for Europe & Eurasia, March 2005, p. 3.
- 17.** Certan, Diana. “Service Learning as a Tool for Social Capital Development,” conference paper presented at Romania’s 1st National Conference on Social Capital and Service Learning, October 29-31, 2004, p. 1.
- 18.** “Balkan Regional Program for Youth Entrepreneurship and Engagement,” op. cit., p. 3.
- 19.** În 1985, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a definit implicarea tinerilor ca incluzând: participare economică, participare politică (legată de luarea deciziilor), participare socială (legată de implicarea în comunitate), și participare religioasă. Cele 16 programe descrise în această publicație își concentrează atenția asupra aspectelor sociale și politice ale activismului tinerilor.
- 20.** Pentru o analiză a nivelelor de implicare a tinerilor, vezi the Continuum of Youth Engagement dezvoltat de LISTEN, Inc., “An Emerging Model for Working with Youth: Community Organizing + Youth Development = Youth Organizing, Occasional Papers Series on Youth Organizing, No. 1, Funders’ Collaborative on Youth Organizing, c2003, p. 10.
- 21.** Trebuie menționat faptul că unii analiști utilizează termenul de “implicare civică”, referitor la aceste activități orientate spre comunitate. Implicarea civică este definită ca “acțiuni individuale și colective orientate spre identificarea și soluționarea problemelor de interes public. Implicarea civică poate avea forme diferite, de la voluntariat individual, la implicare organizațională și participare electorală. Poate include eforturi de a scoate în evidență o problemă, efortul colectiv pentru rezolvarea unei probleme, interacțiunea cu instituțiile democrației reprezentative.” Kielsmeier, James C. (et. al.) *G2G: Growing to Greatness 2005*, the State of Service Learning Project, United States: National Youth Leadership Council, c2005, p. 116.
- 22.** Participarea la acțiuni poate fi o experiență stimulantă pentru tineri, ajutând, de asemenea, la creșterea încrederii în sine;

23. Capitalul social desemnează “ relațiile dintre oameni prin care se stabilesc rețele, norme și încredere la nivel social, și care facilitează cooperarea pentru beneficii reciproce.” Kielsmeier, James C. (et. al.) *G2G: Growing to Greatness 2004*, the State of Service Learning Project, United States: National Youth Leadership Council, c2004, p. 92.
24. Deși unii analiști disting între serviciul în folosul tinerilor și organizarea tinerilor, în acest studiu se consideră ambele activități ca părți integrante ale implicării tinerilor.
25. Balkan Youth Update, No. 4, December 2004, Balkan Children and Youth Foundation and the International Youth Foundation, p. 4.
26. “Economic and Social Engagement of Young People in the Balkans: A Concept Paper from the International Youth Foundation in cooperation with the Balkan Children and Youth Foundation,” December 2004, p. 15.
27. De exemplu, MJAFT!, o organizație condusă de tineri din Albania, a reușit să mobilizeze un număr mare de cetățeni, folosind telefoane mobile
28. ”Educația prin serviciu în folosul comunității (service-learning) desemnează o metodă prin care elevii învață și se dezvoltă – prin servicii atent organizate; proiectele service-learning se desfășoară în comunități, fiind bazate pe nevoile acestora, în colaborare cu o instituție de educație superioară, și cu comunitatea. Educația prin serviciu în folosul comunității ajută la formarea responsabilităților civice, în conformitate cu programa școlară a elevilor participanți, și presupune încurajarea elevilor de a reflecta la experiența acumulată prin servicii.” American Association for Higher Education (AAHE): Series on Service-Learning in the Disciplines (adapted from the National and Community Service Trust Act of 1993), cited by Campus Compact (www.campuscompact.org).
29. Rolul organizațiilor neguvernamentale în programele destinate sporirii implicării tinerilor este subliniat în următoarea afirmație: “Deseori, poziția ocupată de o organizație în cadrul comunității constituie un avantaj unic pentru capacitatea acestora de a orienta tinerii către comunitate, către reflecție critică și contribuția la schimbări sociale sau comunitare.” Claus, Jeff and Ogden, Curtis in “An Empowering, Transformative Approach to Service,” in Claus, Jeff and Ogden, Curtis (eds.), *Service Learning for Youth Empowerment and Social Change*, New York: Peter Lang, Inc., c1999, 2001, p. 91.
30. E-mail către Cathryn L. Thorup, 23 Martie, 2005.
31. Claus, Jeff and Ogden, Curtis: “Service Learning for Youth Empowerment and Social Change: An Introduction,” în Claus, Jeff and Ogden, Curtis (eds.), *Service Learning for Youth Empowerment and Social Change*, New York: Peter Lang, Inc., c1999, 2001, p. 6.
32. Ibid., p. 2.
33. “Atunci când educația prin serviciu în folosul comunității este realizată în mod eficient, un simplu proiect de voluntariat poate deveni un catalizator al schimbării într-o comunitate.” YMCA *Civic Engagement Guide: Strategies and Tools for Increasing Civic Engagement*, National Council of Young Men’s Christian Associations of the United States of America, c2004, p. 4.

34. Așa cum subliniază directorul de program și specialistul în cercetare al Fundației Noi Orizonturi (România): “ Educația prin serviciu în folosul comunității dă tinerilor sentimentul că au făcut parte din ceva semnificativ pentru ceilalți, prin aceea că ajută semenii din comunitate. Educația prin serviciu în folosul comunității trezește interesul și grija pentru ceilalți, toleranța, respectul, compasiunea, corectitudinea și integritatea. În acest fel, educația prin serviciu în folosul comunității are potențialul de a diminua apatia cetățenilor. Educația prin serviciu în folosul comunității este un mijloc eficient și necesar pentru ajustarea comportamentului și sistemului de valori în rândul tinerilor, și pentru a ajuta tinerii să își crească încrederea și respectul de sine, și să se implice în viața comunităților lor.” Certan, Diane. “Service Learning as a Tool for Social Capital Development,” op. cit., p. 3.

35. Pentru o descriere a evoluției serviciului național pentru tineri și a educației prin serviciu în folosul comunității, vezi Eberly, Donald, J. “National Youth Service as an Instrument of Peace and Reconciliation,” presented at the International Association for National Youth Service, 17th IAVE World Conference, Seoul, Korea, November 2002, p. 14.

36. E-mail către Cathryn L. Thorup, March 23, 2005.

37. Următoarea definiție va fi aplicată: “ Educația prin serviciu în folosul comunității: o filosofie, pedagogie și un model de dezvoltare comunitară care integrează serviciul în folosul comunității și obiective de dezvoltare academică intențională sau dezvoltare personală, în scopul întăririi dezvoltării sociale și cognitive, învățării responsabilităților civice și al întăririi comunităților” Kielsmeier, James C. (et. al.) *G2G: Growing to Greatness 2004*, op. cit., p. 89.

38. O abordare a educației prin serviciu în folosul comunității din perspectiva învățării structurate “debutează cu interesele și punctele de vedere ale elevilor; continuă prin dialog, cercetare și gândire critică și conduce la acțiune socială și deliberare permanentă.” Claus, Jeff and Ogden, Curtis in “An Empowering, Transformative Approach to Service,” op. cit., p. 73.

39. “Balkan Regional Program for Youth Entrepreneurship and Engagement,” op. cit., p. 3.

40. Claus, Jeff and Ogden, Curtis in “*Service Learning for Youth Empowerment and Social Change: An Introduction*,” op. cit. p. 1.

41. Pentru o analiză a ocupării forței de muncă în rândul tinerilor vezi Thorup, Cathryn L. *What Works in Youth Employment in the Balkans*, “What Works” Series, Baltimore, Maryland: International Youth Foundation, c2004, p. 75.

42. Eberly, Don. op. cit., pp. 10, 12. Pentru informații despre voluntariat în rândul tinerilor vezi rezultatele studiului recent încheiat, desfășurat pe o perioadă de 5 ani de programul AmeriCorps. “ După încheierea serviciului, membrii AmeriCorps au demonstrat un nivel ridicat de implicare și participare în activități comunitare. Grupul de control a fost schimbat puțin sau deloc.” Jayson, Sharon. “Building on Volunteerism: Young People Increasingly are Giving of Themselves,” *USA Today*, December 9, 2004, p. 10D.

.....
155. Pionier al educației prin serviciu în folosul comunității, James C. Kielsmeier (Președinte și CEO al National Youth Leadership Council, SUA) face parte din corpul internațional de consilieri ai Fundației Noi Orizonturi.

156. În 2002, programul *Viața* a fost recunoscut ca unul dintre cele mai prestigioase programe de activități pentru tineret din România, câștigând locul al doilea la Gala Premiilor Societății Civile. Premiul a fost oferit de Societatea Academică Română, ca recunoaștere a meritelor în domeniul activismului social.

157. Programul *Viața* a fost creat pentru cultivarea valorilor civice și a responsabilității ecologice a participanților. De acest program au beneficiat până acum 2500 de tineri, dintre care 20% provin din orfelinele de stat. Managerii programelor Fundației Noi Orizonturi urmăresc tinerii din programul *Viața* și identifică potențiali participanți în programul IMPACT.

158. Antropolog și specialist în probleme legate de România, dr. David Kideckel consideră că apatia civică este mai ridicată în Lupeni - unde se află sediul Noi Orizonturi - decât oriunde în România. Chestionarul programului.

159. Dana Bates, programul chestionarului. Acest studiu, cuprinzând peste 65 de țări, a fost publicat în *New Scientist* și difuzat de BBC în 10 Octombrie 2003, (<http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/africa/3157570.stm>).

160. Aceste informații au fost furnizate de Romania Survey Institute în 2004. Chestionarul programului.

161. Chestionarul programului Noi Orizonturi. Declarațiile atribuite lui Bates se referă la Dana Bates. Cluburile IMPACT se adresează în mod direct confruntării cu apatia din rândul tinerilor; s-a ajuns la concluzia că tinerii devin pentru prima dată interesați de comunitatea lor în momentul în care sunt implicați într-un proiect.

162. Chestionarul programului Noi Orizonturi. “Există aici un număr mare de oameni bine intenționați. Noi dorim să facem cunoscut acest lucru, într-un loc în care comportamentul vorace este admirat” Discuție de grup.

163. IMPACT numește liderii / trainerii săi facilitatori. Aceștia se asigură că membrii asimilează valori pozitive, se distrează și pun în practică proiecte în folosul comunității.

164. În calitate de fondator, Dana Bates subliniază: “Una dintre provocările cu care se confruntă proiectele de educație prin serviciu în folosul comunității în regiunile dezvoltate este identificarea de proiecte cu impact vizibil. Aceasta nu constituie o problemă în România.” Chestionarul Fundației Noi Orizonturi.

165. Chestionarul Fundației Noi Orizonturi.

166. Fundația Noi Orizonturi. “BCYF Visit, Lupeni, September 22, 2004,” p. 9.

167. ONG-urile tind să fie privite cu suspiciune în România, deoarece unele dintre ele sunt folosite pentru scopuri ilicite. De aceea, Fundația Noi Orizonturi dorește 100% transparență în acțiunile sale

168. Noi Orizonturi cuplează munca sa de furnizare de servicii cu o componentă importantă de cercetare. În acest context, Noi Orizonturi a organizat prima Conferință Națională pe probleme de Capital Social și Service Learning din România, în Octombrie 2004. Conferința a fost legată de strategia organizației de a se asigura că Planul Național de Acțiune pentru Tinerii din România

include un serviciu de voluntariat pentru tineri (alături de o componentă de educație prin serviciu în folosul comunității)

169. Dezvoltarea capitalului social (vezi nota 17) a beneficiat de un mare interes academic în ultimii ani. Serviciul în folosul comunității și educația prin serviciu în folosul comunității sunt două modalități de a construi capitalul social prin oferirea unei căi de a contribui la binele comunității lor. “Toate societățile noastre au nevoie de mai mult capital social...și în opinia mea singurul domeniu de inițiativă promițător este serviciul pentru tineret.” Robert Putnam, citat în New Horizons Foundation call for papers pentru the 1st National Conference on Social Capital and Service Learning (2000 Ford Foundation Worldwide Workshop on Youth Involvement).

170. www.new-horizons.ro

171. E-mail către autori 5 martie, 2005.

172. Bates citează Banca Mondială, cu referire la importanța luptei împotriva corupției pentru activitatea IMPACT în România. „Banca a identificat corupția ca fiind singurul mare obstacol în calea dezvoltării economice și sociale. Corupția subminează dezvoltarea, prin nerespectarea legilor și slăbirea fundamentului instituțional de care depinde creșterea economică.” Banca Mondială consideră consolidarea participării societății civile ca un factor cheie al luptei împotriva corupției. <http://www.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/index.cfm>.

173. Această abordare a fost pentru prima dată introdusă de teoreticieni ca Robert Putnam (*Making Democracy Work*, 1993) și Francis Fukuyama. Fukuyama a susținut public activitatea Fundației Noi Orizonturi într-o scrisoare de recomandare (http://www.newhorizons.ro/about_us/recomendations.asp).

174. Această abordare a fost elaborată de către economistul Amartya Sen, laureat al premiului Nobel.

175. Chestionarul Fundației Noi Orizonturi.

176. Dana Bates, discuție de grup

177. Bates consideră că “este crucială existența în grup a unui număr semnificativ de tineri entuziasmați și dedicați.”

178. Acest website (www.new-horizons.ro) include baze de date navigabile, cu materiale ce asistă funcționarea modelului IMPACT; un spațiu în care pot fi împărtășite lecțiile învățate, un forum IMPACT, materiale de training, și povești de succes. Un website similar a fost creat în versiune română: www.noi-orizonturi.ro. Coordonatorii regionali au fost selectați pentru facilitarea extinderii programului.

179. Chestionarul Fundației Noi Orizonturi. Merită amintit faptul că educatorii din școlile românești tind să fie relativ autoritari, ceea ce face din IMPACT o excepție semnificativă de la această tradiție.

180. Chestionarul Fundației Noi Orizonturi. IMPACT are 8 persoane angajate cu normă întreagă și 4 voluntari cu normă întreagă.

- 181.** Inițial, Noi Orizonturi oferea fiecărui club un buget lunar de 50 USD, însă acum membrii cluburilor își asumă ei înșiși aceste responsabilități.
- 182.** BCYF Appropriation Recommendation for New Horizons, 2003.
- 183.** Ca parte din strategia de extindere la nivel național, Noi Orizonturi poartă discuții cu Ministerul Educației și Cercetării, Biserica Ortodoxă Română și Autoritatea Națională pentru Tineret.
- 184.** IMPACT promovează stilul de viață sănătos (inclusiv petrecerea timpului liber în natură), încrederea și munca în echipă, precum și dezvoltarea abilităților necesare pe piața muncii.
- 185.** BCYF Appropriation Recommendation for New Horizons, 2003.
- 186.** Ibid.
- 187.** Fundația Noi Orizonturi, “BCYF Visit, Lupeni, September 22, 2004,” p. 9.
- 188.** Întâlnire de grup cu participanții la program.
- 189.** E-mail către autori, 28 februarie 2005.
- 190.** În același timp, membrii sunt încurajați să se gândească la felul în care aceste valori sprijină munca lor în echipă. Staff-ul Noi Orizonturi intenționează să se asigure că adoptarea convenției se face în mod democratic, nefiind deci vorba de a impune ceva membrilor.
- 191.** Un studiu USAID asupra educației civice subliniază importanța acestui tip de interacțiune: „educația civică a avut cel mai mare impact asupra participanților atunci când programele au adus membrii în contact direct cu autoritățile locale, sau când i-au implicat pe aceștia în soluționarea problemelor locale.”, “Approaches to Civic Education: Lessons Learned,” Office of Democracy and Governance, Bureau for Democracy, Conflict and Humanitarian Assistance, Washington, D.C.: U.S. Agency for International Development, June 2002, p. 24.
- 192.** E-mail către autori, 28 februarie 2005.
- 193.** Gabriel Bădescu, cercetător al capitalului social cunoscut în Sud Estul Europei, și membru al consiliului de conducere al Fundației Noi Orizonturi, supraveghează implementarea activităților legate de dezvoltarea capitalului social, în cadrul programului FNO.
- 194.** Certan, Diana. “Service Learning as a Tool for Social Capital Development,” op. cit., p. 2.
- 195.** EN-TablesGraphs for Preliminary Results for IMPACT Program, e-mail către autori, 1 decembrie 2004.
- 196.** Profesorii au fost inițial îngrijorați că participarea în acest program extra curricular va răpi timpul dedicat activităților școlare. Rezultatele inițiale sugerează o influență pozitivă, sau una neutră, asupra notelor elevilor;
- 197.** Mid-continent Research for Education and Learning este o organizație neguvernamentală din SUA, care furnizează educatorilor de pretutindeni produse și servicii destinate îmbunătățirii

procesului școlar. Ca parte a activității sale, McREL a elaborat standarde de conținut pentru programele K -12. Pentru informații suplimentare, vezi www.mcrel.org.

198. Formularul de aplicație al FNO pentru BCYF, pp. 12, 17.

199. Chestionarul programului

200. Staff-ul FNO este conștient de legătura dintre programele lor și procesul general de dezvoltare în România. Ei depun un efort susținut de a fi la curent cu noile abordări în domeniul dezvoltării. De exemplu, accentul pus de fundație pe educația publică este legat de munca lui Amartya Sen în domeniul educației publice, al discursului și al dezbaterilor pe tema dezvoltării.

201. Discuție de grup cu participanții la program.

202. Ibid.

ANEXA B

CRITERIILE DE EVALUARE A UNUI PROIECT DE SERVICIU ÎN PROGRAMUL IMPACT

Proiectul încorporează /dezvoltă elementul "bridging" social capital?

- ex. poate fi proiectul realizat în parteneriat cu alte organizații sau grupuri, în special cu cele marginalizate?

Implică proiectul toate mijloacele de informare în masă și /sau alte forme de educație publică?

- Facilitează reflecția activă și încorporează /cuprinde cauzele „upstream”
- Ajută la dezvoltarea compasiunii pentru cei din jur, în special pentru cei neglijați sau pentru cei care sunt diferiți în general?

Promovează proiectul abilitățile academice, în special cu referire la dezvoltarea vocațională?

- Are proiectul nivelul potrivit de provocare(dificultate)? Nu prea greu, dar nici prea ușor?

Include elementul distractiv?

Este proiectul strategic gândit pentru dezvoltarea /promovarea „service learning” în România?

- Vizibilitate și impact mare (dacă este posibil, un mare număr de beneficiari) în special la început
- Ajută la dezvoltarea nevoii de componentă strategică, liderul va facilita un proiect de acest gen.

Proiectul ia în considerare nevoile reale ale comunității în mod transparent; nu este partizan unor interese care vin dinăuntrul organizației

- Îmbunătățește calitatea vieții (prin înfăptuirea unui lucru bun sau îndepărtarea unui lucru rău /a unui pericol) persoanei pe care încercăm să o ajutăm. Îndepărtează suferința?
- Cum va interpreta comunitatea proiectul? Este numai în beneficiul nostru?

Există consens în ceea ce privește proiectul din partea tuturor membrilor clubului?

Are proiectul rezultate măsurabile?

(mai târziu) Proiectul încorporează (include) strategia /politica de schimbare sau implementare?

ANEXA C

Situația tinerilor în afara școlii, în Balcani (247)

Numărul tinerilor de vârstă gimnazială și liceală (248) în afara școlii (249), 2001

Regiune / Țara	Număr total de tineri de vârstă gimnazială și liceală, în afara școlii	% din populația totală de vârstă școlară
În lume	274.422.000	36.49
Europa Centrală și de Est	5.541.000	12.64
Albania	107.000	22.10
Bosnia Herzegovina	Lipsă de date	Lipsă de date
Bulgaria	42.000	5.71
Croația	53.000	11.64
Kosovo	Lipsă de date	Lipsă de date
Macedonia	42.000	16.09
Moldova	158.000	27.62
România	424.000	15.82
Serbia și Muntenegru (250)	519.000	40.54

Sursa: Education for All Global Monitoring Report 2005 (Table 8, p. 310)
http://portal.unesco.org/education/en/file_download.php/c774ba723a22887df_e3cb77022362baatable8_secondary.pdf

Observatii:

247. Tabel relaizat de Jacob Korenblum, Research Assistant, EQUIP3 / Youth Trust, Education Development Center.

248. Se referă la educația gimnazială și liceală

249. Vârstele diferă de la țară la țară; în mod obișnuit, elevii din educația secundară au vârste de 13-18 ani

250. Datele sunt din 2000

International Youth Foundation (Fundația Internațională pentru Tineret)

International Youth Foundation (IYF) a fost creată în 1990, în scopul de a furniza resurse și de sprijini eforturile locale de îmbunătățire a vieții tinerilor din întreaga lume. În prezent fundația este activă în aproape 70 de țări și teritorii. IYF lucrează în sensul îmbunătățirii condițiilor și oportunităților tinerilor în cadrul comunităților în care aceștia trăiesc, învață, lucrează și se distrează. Seria „What Works” publicată de IYF examinează probleme importante din domeniu și dorește să ofere practicienilor, autorităților responsabile de formularea politicilor locale, donatorilor și altor persoane interesate în sprijinul inițiativelor tinerilor, direcționare spre practici eficiente și abordări creative de care beneficiază tinerii de pretutindeni.

Balkan Children and Youth Foundation (Fundația pentru Copii și Tineret din Balcani)

Fondată în 2000, Balkan Children and Youth Foundation (BCYF) are ca obiectiv îmbunătățirea situației și perspectivei tinerilor din întreaga regiune a Balcanilor. Având sediul regional în Skopje, Macedonia, BCYF își propune să sprijine consolidarea sectorului de dezvoltare a tinerilor din regiune, prin intermediul unor programe de *capacity-building*, oferirea de granturi pe probleme specifice, și oportunități de creare de rețele (networking).

BCYF este activă în 10 țări și teritorii din Sud-estul Europei. Până în prezent, BCYF a lucrat direct sau indirect cu 400 de tineri și ONG-uri adresate tinerilor din regiune și a acordat 129 de granturi, însumând aproape 1.3 milioane USD.

Alte titluri din seria “What Works”, publicată de International Youth Foundation

What Works in Youth Employment in the Balkans

by Cathryn L. Thorup, Ph.D. © 2004

What Works in Building Tolerance Among Balkan Children and Youth

by Cathryn L. Thorup, Ph.D. © 2003

What Works in Education Reform: Putting Young People at the Center

by Joel Tolman with Patrice Ford and Merita Irby, © 2003

What Works in Youth Media: Case Studies from Around the World

by Sheila Kinkade and Christy Macy, © 2003

What Works in Youth Participation: Case Studies from Around the World

by Silvia Golombek, Ph.D. © 2002

What Works in Education: Facing the New Century

by Rosa Maria Torres, © 2001

What Works in Public/Private Partnering: Building Alliances for Youth Development

by William S. Reese, Cathryn L. Thorup, Ph.D., and Timothy K. Gerson, © 2001

What Works in Engaging Business in Youth Employment and Livelihood Strategies

by Steve Waddell, Ph.D., © 2001

What Works in Street Children Programming: The JUCONI Model

by Sarah Thomas de Benitez, © 2001

What Works in Youth Employment: The Impact of New Information Technology

by Laurie Regelbrugge, © 2001

Pentru informații despre modalitatea de comandă a acestor publicații, precum și a altor apariții IYF, vizitați www.iyfnet.org.

International Youth Foundation® Balkan Children and Youth Foundation

32 South Street, Suite 500 Veljko Vlahovic 20/13

Baltimore, Maryland 21202 – USA 1000 Skopje, Republic of Macedonia

Tel: +1 410 951 1500 Tel: +389 2 312 2704

Fax: +1 410 347 1188 Fax: +389 2 323 1678

E-mail: youth@iyfnet.org E-mail: bcyf@balkanyouth.org

<http://www.iyfnet.org/> <http://www.balkanyouth.org/>